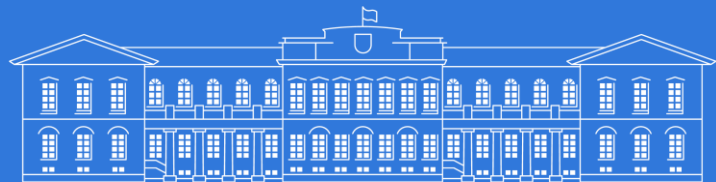

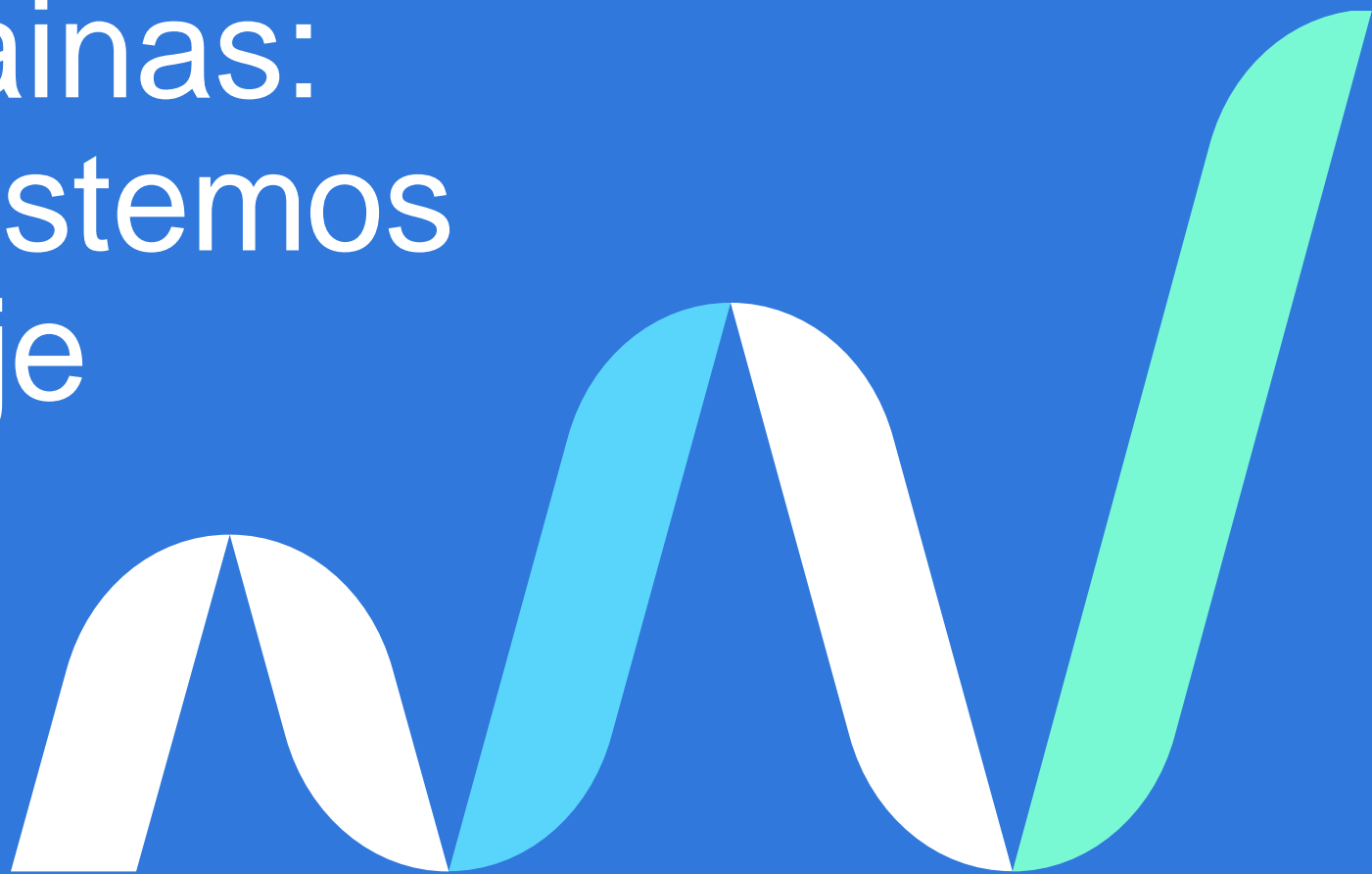
Kurk
Lietuvai

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTŪRA

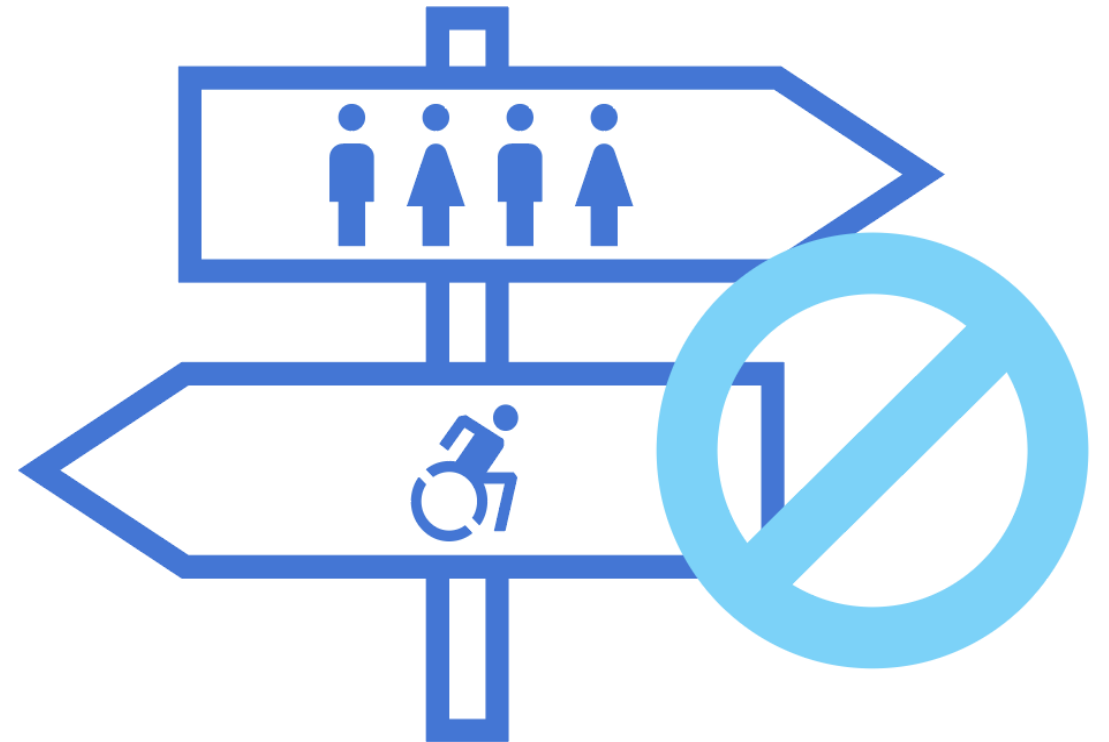
Universalus dizainas: centralizuotos sistemos kūrimas Lietuvoje

2023 09 04

UD apibrėžimas

Universalus dizainas – tai gaminių ir aplinkos forma, kai jais be specialaus pritaikymo **gali naudotis visi** asmenys.

UD supratimas

Trukdžiai

Lytėjimas

Nuolatiniai

Fiziologija

Laikini

Trauma

Situaciniai

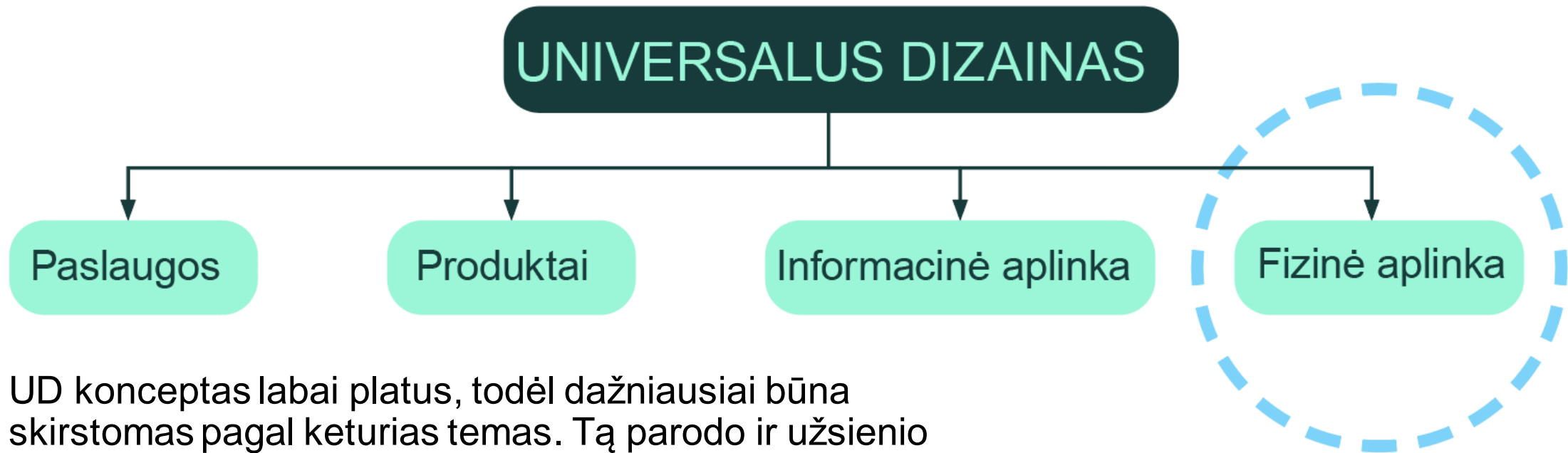

Naujagimis

Microsoft prieinamumo gidas

Microsoft kompanija turi išleidusi įtraukaus dizaino gidą, kuriame atskleidžia, kas yra prieinamumas ir kam jis skirtas:

„Dizainas skirtas žmogui, turinčiam nuolatinę negalią, gali būti naudingas kitiems. Pavyzdžiui, prietaisu, skirtu asmeniui, kuris turi vieną ranką, gali taip pat efektyviai naudotis asmuo, turintis laikiną riešo traumą arba tėtis ar mama, laikantis kūdikį.“

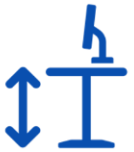

UD konceptas labai platus, todėl dažniausiai būna skirstomas pagal keturias temas. Tą parodo ir užsienio gerųjų praktikų pavyzdžiai.

7 UD principai

1. Lygybė naudojime

2. Naudojimo lankstumas

3. Paprastumas ir
intuityvumas

4. Tinkama informacija

5. Tolerancija klaidoms

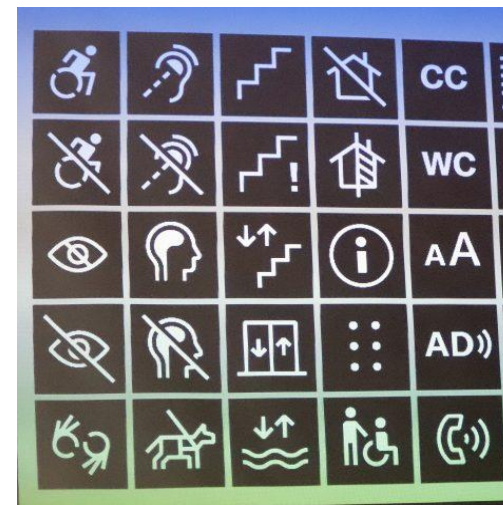
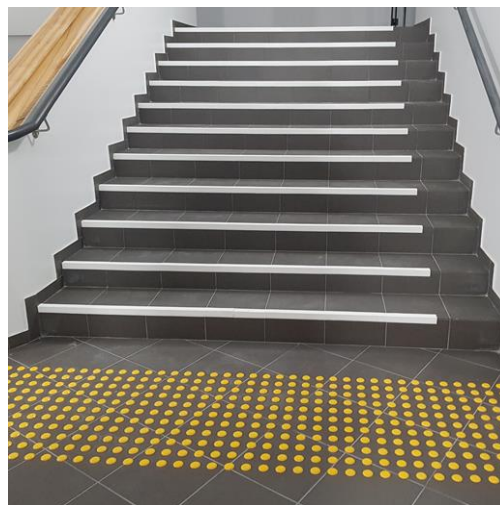

6. Minimalios jėgos sąnaudos

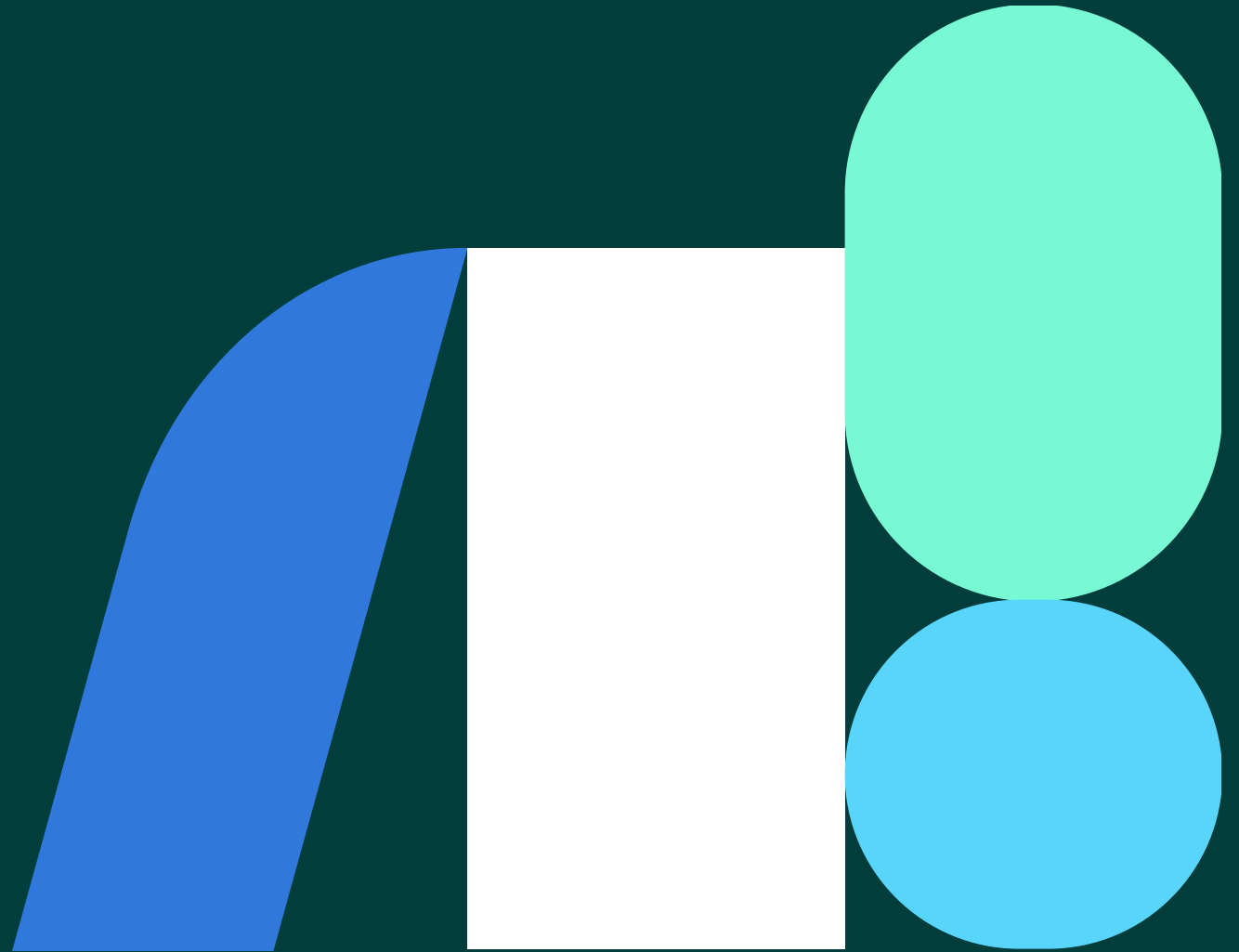

7. Optimalus dydis ir erdvė

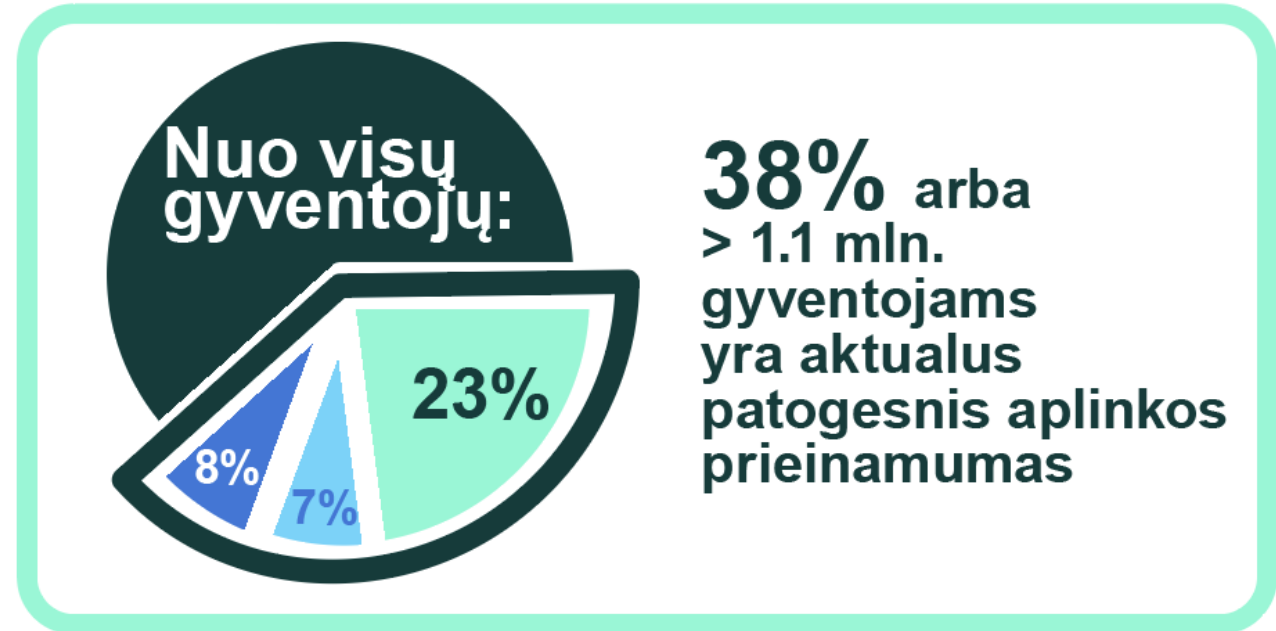
Pavyzdžiui

Pagrindinė statistika

Pritaikius vienam – prieinama visiems!

Nuolatiniai trukdžiai:
>223 000
gyventojų turi
nustatytą negalią¹

Laikini trukdžiai:
>220 000
Kasmet patiria laikinus
sveikatos sutrikimus²

Situaciniai trukdžiai:
>650 000
senjorai, naujagimių tėvai
ir pan.³

Kokia yra dabartinė prieinamumo situacija?

55% gyvenamųjų būstų
pritaikyti individualiems
poreikiams.⁴

Kokia yra dabartinė prieinamumo situacija?

55% gyvenamųjų būstų pritaikyti individualiems poreikiams.⁴

28% artimosios aplinkos (kiemas, autobusų stotelė ir kt.) pritaikyta apklaustųjų poreikiams.⁴

Kokia yra dabartinė prieinamumo situacija?

55% gyvenamųjų būstų pritaikyti individualiems poreikiams.⁴

28% artimosios aplinkos (kiemas, autobusų stotelė ir kt.) pritaikyta apklaustųjų poreikiams.⁴

35% visų viešojo transporto priemonių Lietuvoje pritaikytos asmenims su negalia.⁵

Kokia yra dabartinė prieinamumo situacija?

55% gyvenamųjų būstų pritaikyti individualiems poreikiams.⁴

28% artimosios aplinkos (kiemas, autobusų stotelė ir kt.) pritaikyta apklaustųjų poreikiams.⁴

35% visų viešojo transporto priemonių Lietuvoje pritaikytos asmenims su negalia.⁵

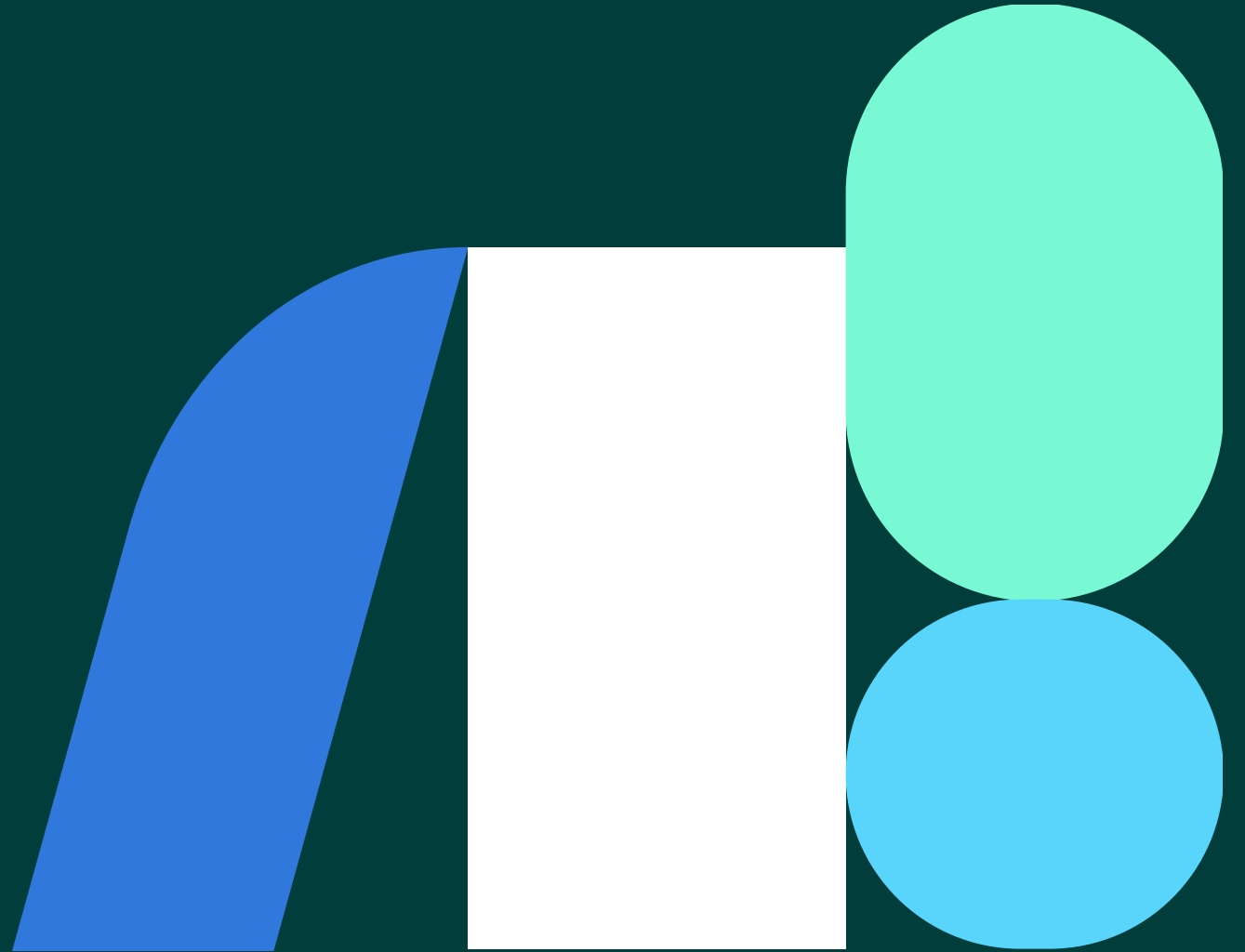

>50% savivaldybių neužtikrina net trečdaliao viešųjų pastatų, kuriuose teikiamos svarbios paslaugos, prieinamumo žmonėms su negalia.⁶

Kokia yra dabartinė prieinamumo situacija?

Projekto santrauka

Situacijos apžvalga

Atlikus esamos situacijos analizę, apibendrinus konsultacijų bei savivaldybių apklausos rezultatus, buvo **išgryninti esminiai UD temos trūkumai:**

- nėra vientiso UD suvokimo;
- pastebimos spragos teisinėje bazėje;
- vyksta nesisteminis duomenų rinkimas;
- trūksta kompetentingų srities ekspertų;
- vyrauja nevienalytis UD įgyvendinimo ir priežiūros lygis regionuose;
- pastebimas nevienodas valstybinių institucijų atsakomybių pasiskirstymas;
- iš savivaldybių kyla poreikis su UD susijusių gairių, metodikų ir (ar) veiksmų planų ruošimui, UD ekspertų tinklo kūrimui;
- vis dar vyrauja neigiamos visuomenės nuostatos.

Lietuvoje apytiksliai yra

**IŠ VISO 65
PRIEMONĖS
IŠ 34
INSTITUCIJŲ**

12 UD įrankių iš 10 institucijų;
12 konsultacijas teikiančių institucijų;
3 mobiliosios programėlės iš 3 institucijų;
28 metodinės medžiagos iš 20 institucijų;
10 mokymus organizuojančių institucijų.

Šios spragos kartu rodo pagrindinį UD politikos trūkumą Lietuvoje – **vieningos strategijos ir lyderystę prisiimančios institucijos** nebuvimą.

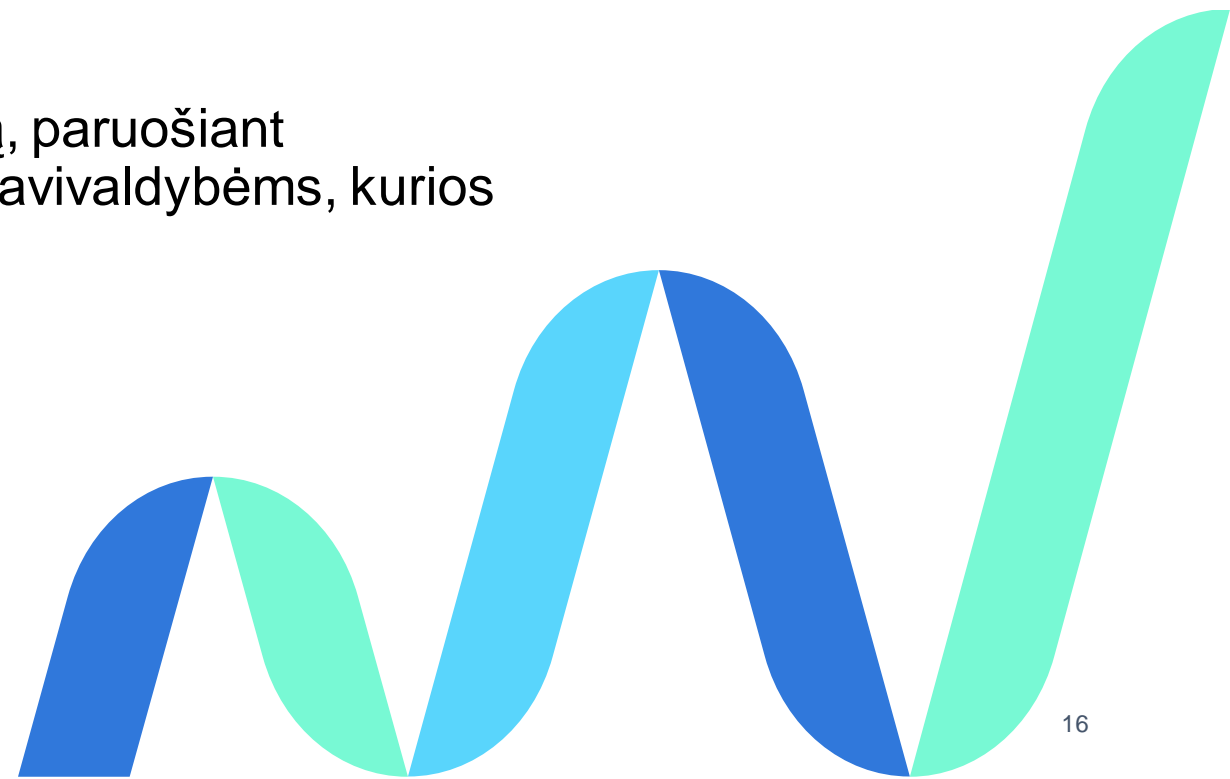
Projekto problema ir tikslas

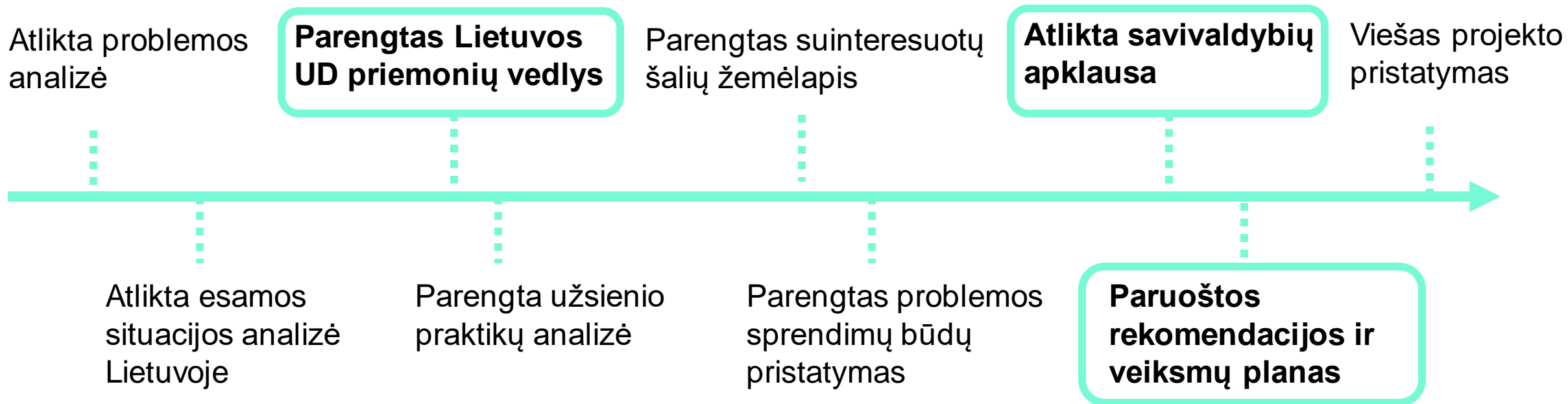
Problema:

Lietuvoje nėra centralizuotos sistemos, užtikrinančios sklandų UD principų įgyvendinimą ir veikimą.

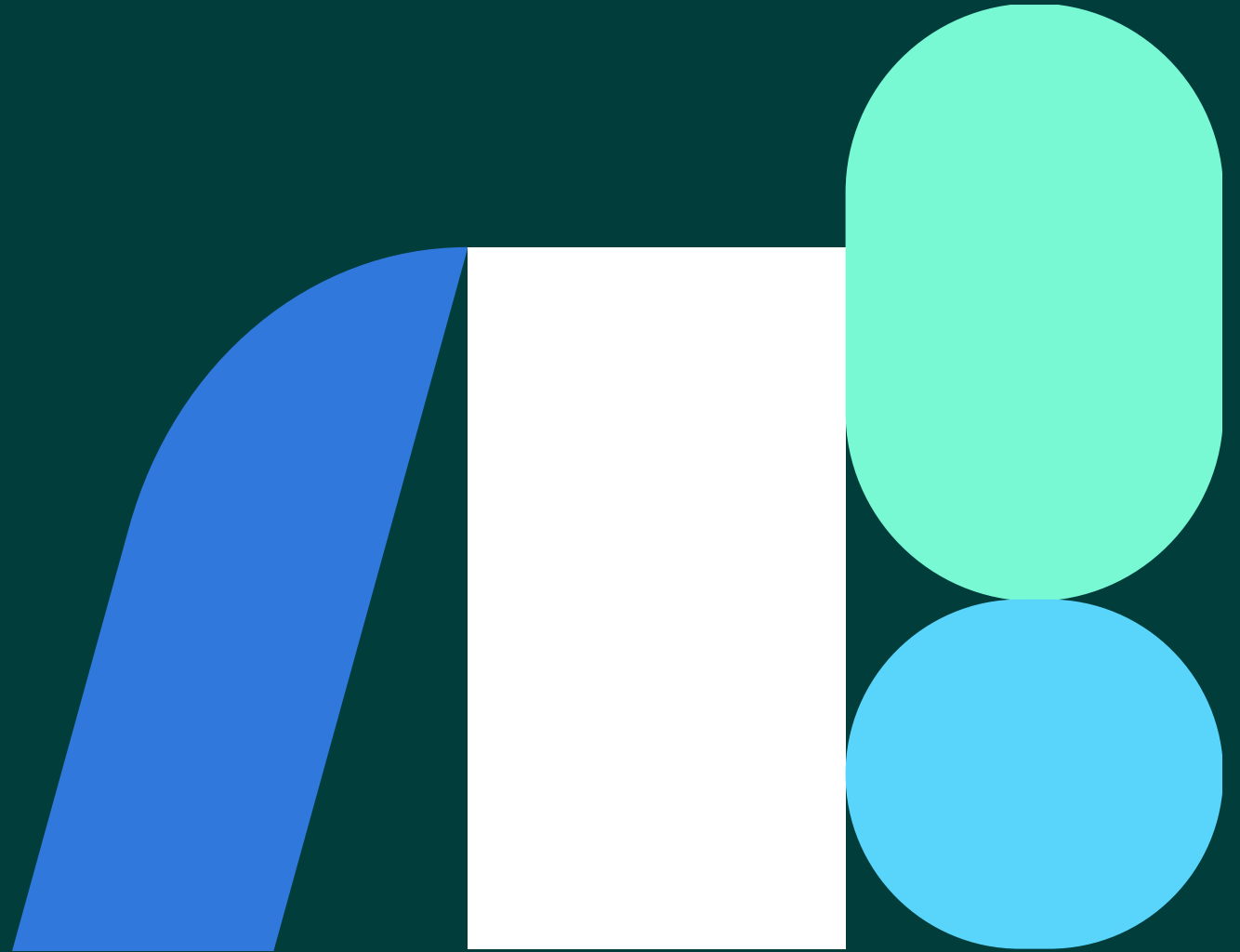
Tikslas:

Inicijuoti centralizuotos UD sistemos kūrimo procesą, paruošiant rekomendacijas bei veiksmų planą ministerijoms ir savivaldybėms, kurios prisidėtų prie UD įgyvendinimo ir plėtros užtikrinimo.

Kas toliau?

Ateities vizija

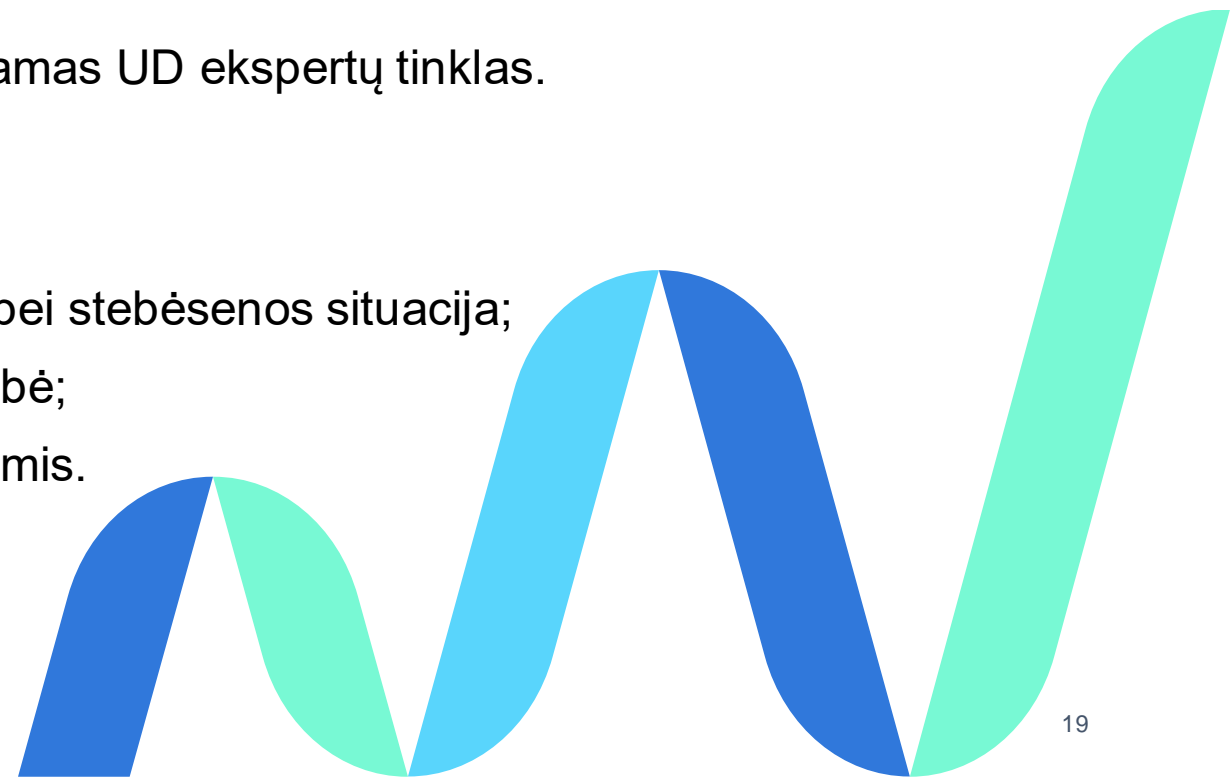
Įgyvendinus paruoštas rekomendacijas ir veiksmų planą, gali būti pasiekti šie svarbiausi pokyčiai:

Ministerijų atžvilgiu

- Atsiras UD temos savininkė-institucija;
- Bus pradėtas vieningos UD politikos formavimas;
- Bus nuolat keliamos darbuotojų kompetencijos ir kuriamas UD ekspertų tinklas.

Savivaldybių atžvilgiu

- Pagerės aplinkos prieinamumo užtikrinimo, vertinimo bei stebėsenos situacija;
- Pagerės renkamų duomenų (prieinamumo tema) kokybė;
- Bus aktyviau ir plačiau dalinamasi gerosiomis praktikomis.

Summary

Universal design (UD) is the **design of buildings, products or environments to make them accessible to all**. As many as **1.1 million or 38% of the population in Lithuania could benefit** from universally designed environments.

Identified **key shortcomings**:

- no coherent understanding of UD;
- certain gaps in the legislative framework;
- unsystematic data collection;
- a lack of competent experts in the field;
- wide dispersion of UD measures across different institutions;
- heterogeneous levels of implementation of UD in the regions;
- an uneven distribution of responsibilities;
- as well as a prevailing negative public attitude.

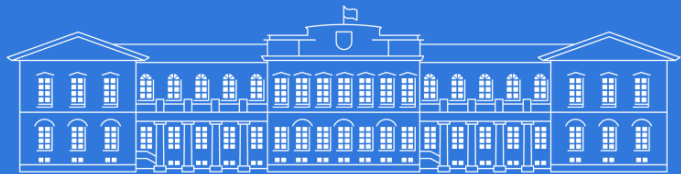
94% of municipalities would need training and materials on UD and expressed the need for a network of UD experts*

Therefore, it is hoped that a **centralized system** would allow for a more efficient operation of universal design in Lithuania.

The recommendations and action plan prepared for ministries and municipalities are expected to help implement the relevant changes.

Kurk
Lietuvai

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTŪRA

Monika Belhaj

Programos "Kurk Lietuvai" projektų vadovė

monikabelhaj@gmail.com

+370 675 14960

Rūta Marija Slavinskaitė

Programos "Kurk Lietuvai" projektų vadovė

ruta.m.slavinskaite@gmail.com

+370 611 53991

Projekto puslapis

**Pojekto savininkė:
Vaida Budzevičienė**

Respublikos Prezidento patarėja

Ekonominės ir socialinės politikos grupė

vaida.budzeviciene@prezidentas.lt